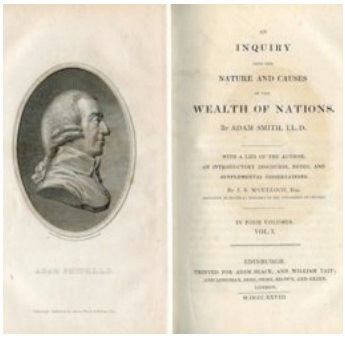
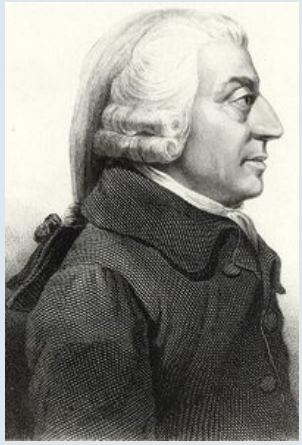

Adam Smith

1723-1790

SHARE
POST:

W***Adam Smith, Milletlerin Zenginliği*** adlı eseriyle kendisini ekonomi düşüncesinin önde gelen yorumcusu olarak konumlandırdı. Adam Smith'in etkileri , 19. yüzyılda **David Ricardo** ve **Karl Marx'ın** , 20. yüzyılda ise **John Maynard Keynes** ve **Milton Friedman'ın** yayınladığı eserlerde görülmektedir .

Adam Smith, İskoçya'nın Kirkcaldy kentindeki küçük bir köyde doğdu ve dul annesi tarafından büyütüldü. On dört yaşında, o dönemde yaygın olduğu üzere, burslu olarak Glasgow Üniversitesi'ne girdi. Daha sonra Oxford'daki Balliol Koleji'ne devam etti ve Avrupa edebiyatı konusunda geniş bir bilgi birikimiyle ve İngiliz okullarına karşı kalıcı bir küçümsemeyle mezun oldu.

Eve döndü ve bir dizi beğenilen konferans verdikten sonra Glasgow Üniversitesi'nde önce mantık kürsüsüne (1751), ardından ahlak felsefesi kürsüsüne (1752) atandı.

1764'te akademik hayattan ayrılıp genç Buccleuch düküne özel ders vermeye başladı. İki yıldan fazla bir süre boyunca Fransa ve İsviçre'yi gezdiler; bu deneyim Smith'i çağdaşları Voltaire, Jean-Jacques Rousseau, **François Quesnay** ve Anne-Robert-Jacques Turgot ile tanıştırdı. Dükün hizmetinde kazandığı ömür boyu emekli maaşıyla, doğduğu yer olan Kirkcaldy'ye çekilerek *Milletlerin Zenginliği adlı eserini yazdı.* Eser, Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nin imzalandığı ve yakın arkadaşı **David Hume'un** öldüğü yıl olan 1776'da yayımlandı. 1778'de gümrük komiseri olarak atandı. Bu görevde kaçakçılığa karşı yasaların uygulanmasına yardımcı oldu. *Milletlerin Zenginliği'nde,* "doğal olmayan" yasalara karşı kaçakçılığı meşru bir faaliyet olarak savunmuştu. Adam Smith hiç evlenmedi. 19 Temmuz 1790'da Edinburgh'da öldü.

Günümüzde Smith'in itibarı, serbest piyasa ekonomisinde rasyonel öz çıkarın ekonomik refaha nasıl yol açtığına dair açıklamasına dayanmaktadır. Smith'i acımasız bireyciliğin savunucusu olarak küçümseyenleri şaşırtacak bir şey, ilk büyük eserinin etik ve **HAYIRSEVERLİK** üzerine yoğunlaşmasıdır . Aslında, Glasgow Üniversitesi'nde kürsü başkanlığı yaparken, Smith'in ders konuları, o zamanki öğrencisi John Millar'a göre, tercih sırasına göre doğal teoloji, etik, hukuk ve ekonomiydi. ***Ahlaki Duygular Teorisi'nde*** *Smith şöyle yazmıştır :* "İnsan ne kadar bencil olursa olsun, doğasında onu başkalarının kaderiyle ilgilenmeye iten ve onların mutluluğunu kendisi için gerekli kılan bazı ilkeler vardır; ancak bundan yalnızca onu görmenin verdiği zevki elde eder." [1]

Aynı zamanda Smith, öz çıkara karşı hoşgörülü bir bakış açısına sahipti ve öz sevgiyi "hiçbir şekilde erdemli olamayacak bir ilke" olarak nitelendirmiyordu.[2] Smith, **" varoluşumuzun doğası gereği davranışlarımızı sıklıkla etkilemesi gereken duygularımızın hiçbir durumda erdemli görünmemesi veya kimseden saygı ve övgü görmemesi "** durumunda hayatın zor olacağını savundu.[3]

Smith, sempati ve öz çıkarı birbirine zıt kavramlar olarak görmedi; aksine, bunların birbirini tamamlayıcı olduğunu düşündü. "İnsan neredeyse sürekli olarak"Kardeşlerinin yardımına ihtiyaç duyduğu bir durum söz konusudur ve bunu yalnızca onların iyiliğinden beklemesi boşuna olur," diye açıkladı *Milletlerin Zenginliği adlı eserinde.* [4]

Hayırseverlik, erdemli bir davranış olsa da, tek başına yaşam için gerekli olan temel ihtiyaçları karşılayamaz. Bu eksikliği giderebilecek mekanizma ise öz çıkardır. Smith şöyle demiştir: "Akşam yemeğimizi kasabın, bira üreticisinin veya fırıncının iyilikseverliğinden değil, kendi çıkarlarını gözetmelerinden bekleyebiliriz" (aynı eser).

Kendi emeğiyle para kazanan biri, kendisine fayda sağlar. Farkında olmadan topluma da fayda sağlar, çünkü rekabetçi bir piyasada emeğinden gelir elde etmek için başkalarının değer verdiği bir şey üretmek zorundadır. Adam Smith'in kalıcı benzetmesiyle, "Bu endüstriyi, ürettiği ürünün en büyük değere sahip olacağı şekilde yönlendirerek, yalnızca kendi kazancını amaçlar ve bu durumda, diğer birçok durumda olduğu gibi, niyetinin bir parçası olmayan bir amacı gerçekleştirmek için görünmez bir el tarafından yönlendirilir." [5]

Beş kitaplık bir seri olarak yayımlanan Milletlerin Zenginliği, bir milletin refahının doğasını ve nedenini ortaya koymayı amaçlıyordu. Smith, refahın temel nedeninin artan **iş bölümü** olduğunu düşünüyordu . Ünlü iğne örneğini kullanarak, Smith, on işçinin, on sekiz uzmanlaşmış görevin her birine belirli işçiler atanması durumunda günde 48.000 iğne üretebileceğini iddia etti. Ortalama **VERİMLİLİK** : işçi başına günde 4.800 iğne. Ancak iş bölümü olmasaydı, bir işçi günde bir iğne bile üretebilseydi şanslı olurdu.

Bireylerin kendi emeklerini veya diğer kaynaklarını en iyi nasıl kullanabilecekleri, serinin ilk kitabında merkezi bir konudur. Smith, bir bireyin bir kaynağı (örneğin, toprak veya emek) mümkün olan en yüksek getiriyi elde edecek şekilde yatıracağını iddia etti. Sonuç olarak, kaynağın tüm kullanımları eşit bir getiri oranı sağlamalıdır (her

girişimin göreceli riskliliğine göre ayarlanmış). Aksi takdirde yeniden tahsis söz konusu olur. **George Stigler** bu fikri ekonomik teorinin temel önermesi olarak adlandırdı. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde ve Stigler'in ekonomide bir fikrin mucidinin neredeyse hiçbir zaman takdir görmediği yönündeki bir diğer iddiasıyla tutarlı olarak, Smith'in fikri orijinal değildi. Fransız ekonomist **Turgot** aynı noktayı 1766'da dile getirmişti.

Smith, getirilerin eşitliği konusundaki bu görüşünü, ücret oranlarının neden farklı olduğunu açıklamak için kullandı. Ona göre, öğrenilmesi daha zor olan meslekler için ücret oranları daha yüksek olurdu, çünkü insanlar daha yüksek bir ücretle telafi edilmedikleri takdirde bu meslekleri öğrenmeye istekli olmazlardı. Bu düşüncesi, modern **insan sermayesi** kavramının doğmasına yol açtı . Benzer şekilde, kömür madenciliği ve kasaplık gibi kirli veya tehlikeli işlerde çalışanlar (bkz. **İş Güvenliği**) ve cellat gibi iğrenç işler yapanlar için de ücret oranları daha yüksek olurdu. Kısacası, işteki farklılıklar, ücretteki farklılıklarla telafi ediliyordu. Modern iktisatçılar, Smith'in bu görüşüne telafi edici ücret farklılıkları teorisi adını veriyorlar.

Smith, sayısal iktisadı sadece iğne üretimini veya kasaplar ile cellatlar arasındaki ücret farklarını açıklamak için değil, aynı zamanda dönemin en acil siyasi sorunlarından bazılarını ele almak için de kullandı. *Milletlerin Zenginliği* adlı eserinin dördüncü kitabında (hatırlayın, 1776'da yayınlandı), Smith, Büyük Britanya'ya Amerikan kolonilerinin elde tutulmasının maliyetine değmediğini söyledi. İngiliz emperyalizminin aşırı yüksek maliyeti hakkındaki akıl yürütmesi, hem Smith'in sayısal zekâsının en iyi halini göstermek hem de basit, açık iktisadın radikal sonuçlara yol açabileceğini göstermek açısından tekrarlanmaya değerdir:

> Tek amacı, farklı üreticilerimizin dükkanlarından, bu üreticilerin tedarik edebileceği tüm malları satın almak zorunda kalacak bir müşteri ulusu yetiştirmek olan büyük bir imparatorluk kurulmuştur . **Bu tekelin** üreticilerimize sağlayabileceği o küçük fiyat artışı uğruna , yerli tüketiciler bu imparatorluğu sürdürme ve savunma masraflarının tamamını üstlenmek zorunda bırakılmıştır. Bu amaçla ve yalnızca bu amaçla, son iki savaşta, önceki savaşlarda aynı amaçla harcananların üzerine yüz yetmiş milyon sterlinden fazla borç alınmıştır. Bu borcun faizi bile, koloni ticaretinin tekelinden elde edildiği iddia edilebilecek olağanüstü kârın tamamından değil, aynı zamanda bu ticaretin toplam değerinden veya kolonilere yıllık ortalama olarak ihraç edilen malların toplam değerinden de daha büyüktür. [6]

Smith, merkantilizme şiddetle karşı çıktı ; bu, ticaret fazlasını yapay olarak sürdürmenin zenginliği artırdığı yanılgısına dayanıyordu. Ona göre ticaretin temel avantajı, fazla mallar için yeni pazarlar açması ve bazı malları yurt içinden daha düşük maliyetle yurt dışından temin etmesiydi. Bu görüşüyle Smith, bir dizi serbest ticaret iktisatçısının önünü açtı ve bir nesil sonra David Ricardo ve **John Stuart Mill'in karşılaştırmalı üstünlük** teorilerinin yolunu açtı .

Adam Smith bazen ekonomik hayatta hükümetin hiçbir rolü olmadığını düşünen biri olarak karikatürize edilmiştir. Aslında, hükümetin önemli bir rolü olduğuna inanıyordu.Smith, serbest piyasalara inanan çoğu modern insan gibi, hükümetin sözleşmeleri uygulaması ve icatları ve yeni fikirleri teşvik etmek için patent ve telif hakları vermesi gerektiğine inanıyordu. Ayrıca, hükümetin yol ve köprü gibi kamu

işlerini sağlaması gerektiğini düşünüyordu; bunların bireylerin sağlamasının karlı olmayacağını varsayıyordu. İlginç bir şekilde, bu tür kamu işlerinin kullanıcılarının kullanım oranına göre ödeme yapmasını istiyordu.

Birçok kişi Smith'in misilleme gümrük vergilerini desteklediğine inanıyor. Misilleme gümrük vergisi, örneğin A ülkesi hükümetinin B ülkesinden yapılan ithalata karşı, B ülkesi hükümetinin A ülkesinden yapılan ithalata karşı uyguladığı gümrük vergilerine misilleme olarak uyguladığı bir vergidir. Smith'in bunların haklı olabileceğini düşündüğü doğru, ancak oldukça şüpheciydi. Kendi vatandaşlarına ek zarar vermenin, yabancı gümrük vergisinden zarar görenleri telafi etmeyen ve aynı zamanda gümrük politikasının oluşturulmasında hiçbir rolü olmayan masum diğerlerini de inciten yüksek bir bedel olduğunu savundu. Şöyle yazdı:

> Bu tür misillemelerin, şikayet edilen yüksek vergilerin veya yasakların kaldırılmasını sağlayacağına dair bir olasılık varsa, iyi bir politika olabileceği düşünülebilir. Büyük bir dış pazarın yeniden kazanılması, genellikle bazı mal türleri için kısa bir süre daha fazla ödeme yapmanın geçici rahatsızlığını fazlasıyla telafi edecektir. Bu tür misillemelerin böyle bir etki yaratma olasılığını değerlendirmek, belki de her zaman aynı olan genel ilkelerle yönetilmesi gereken bir yasa koyucunun bilimine değil, daha çok, kararları olayların anlık dalgalanmalarıyla yönlendirilen, halk arasında devlet adamı veya politikacı olarak adlandırılan sinsi ve kurnaz hayvanın becerisine aittir. Böyle bir kaldırmanın sağlanabileceğine dair hiçbir olasılık yoksa, halkımızın belirli sınıflarına verilen zararı telafi etmenin kötü bir yöntemi, sadece bu sınıflara değil, neredeyse tüm diğer sınıflarına da başka bir zarar vermektir. Komşularımız bazı imalat ürünlerimizi yasakladığında, genellikle sadece aynı ürünü değil, (çünkü bu tek başına onları nadiren önemli ölçüde etkiler) onların başka bir imalat ürününü de yasaklarız. Bu, şüphesiz aramızdaki bazı işçi sınıflarına cesaret verebilir ve rakiplerinin bir kısmını dışlayarak iç pazarda fiyatlarını yükseltmelerini sağlayabilir. Ancak, komşularımızın yasağından zarar gören işçiler bizim yasağımızdan fayda görmeyecektir. Aksine, onlar ve neredeyse tüm diğer vatandaş sınıfları, belirli mallar için eskisinden daha fazla ödeme yapmak zorunda kalacaklardır. Bu nedenle, her böyle bir yasa, komşularımızın yasağından zarar gören belirli işçi sınıfı lehine değil, başka bir sınıf lehine tüm ülke üzerinde gerçek bir vergi yükü oluşturmaktadır. (Ulusların **Zenginliğinin Doğası ve Nedenleri Üzerine Bir Araştırma, paragraf IV.2.39**)

Smith'in bazı fikirleri, hayal gücünün genişliğinin bir kanıtıdır. Bugün, eğitim kuponları ve okul seçimi programları kamu **EĞİTİMİNDEKİ** en son reform olarak lanse ediliyor . Ancak Adam Smith bu konuyu iki yüz yıldan fazla bir süre önce ele almıştı:

> Eğer bu tür hayır kurumlarında eğitim gören öğrencilere en çok beğendikleri üniversiteyi seçme özgürlüğü verilseydi, bu özgürlük farklı üniversiteler arasında bir rekabet ortamı yaratmaya katkıda bulunabilirdi. Aksine, her bir üniversitenin bağımsız üyelerinin bile, ayrılmak istedikleri üniversiteden önceden izin istemeden ve izin almadan o üniversiteden ayrılıp başka bir üniversiteye gitmelerini yasaklayan bir **DÜZENLEME** , bu rekabeti büyük ölçüde ortadan kaldırmaya yönelik olurdu. [7]

Smith'in Oxford'daki öğrencilik günleri (1740-1746), kendisinin de şikayet ettiği gibi, "öğretme iddiasından bile tamamen vazgeçmişti" ve bu durum onda Cambridge ve Oxford üniversitelerine karşı kalıcı bir küçümseme bırakmıştı.

Smith'in yazıları hem ekonomi bilimine yönelik bir inceleme hem de ulusların refahını gerçekleştirmenin bir politika rehberidir. Smith, ekonomik kalkınmanın evrensel "doğal yasalar"a uygun olarak işleyen serbest **REKABET** ortamında en iyi şekilde destekleneceğine inanıyordu . Smith'in o zamana kadar ekonomi üzerine yaptığı en sistematik ve kapsamlı çalışma olduğu için, ekonomik düşüncesi klasik ekonominin temeli haline geldi. Ve fikirlerinin diğer tüm ekonomistlerden daha fazla kalıcı olması nedeniyle, bazıları Adam Smith'i ekonomi biliminin başlangıcı ve sonu olarak kabul eder.

Yazar Hakkında

David R. Henderson, Ekonomi Ansiklopedisi'nin (The Concise Encyclopedia of Economics) editörüdür . Ayrıca Denizcilik Yüksek Lisans Okulu'nda (Naval Postgraduate School) emekli ekonomi profesörü ve Stanford Üniversitesi'ndeki Hoover Enstitüsü'nde araştırma görevlisidir. Ekonomi alanındaki doktora derecesini UCLA'dan almıştır.

Seçilmiş Eserler

1759. *Ahlaki Duygular Kuramı.* DD Raphael ve AL Macfie tarafından düzenlenmiştir. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1976. Çevrimiçi olarak şu adreste mevcuttur: **http://www.econlib.org/library/Smith/smMS.html**

1776. *Milletlerin Zenginliğinin Doğası ve Nedenleri Üzerine Bir Araştırma.* Edwin Cannan tarafından düzenlenmiştir. Chicago: Chicago Üniversitesi Yayınları, 1976. Çevrimiçi olarak şu adreste mevcuttur: **http://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html**

Dipnotlar

1. Smith 1759, bölüm I, kısım I, bölüm I, paragraf 1; çevrimiçi olarak şu adreste mevcuttur: **http://oll.libertyfund.org/192/39008/908774** .

2. Aynı eser, VII. kısım, II. bölüm, III. bölüm, 12. paragraf; çevrimiçi olarak şu adreste mevcuttur: **http://oll.libertyfund.org/192/39125/909478** .

3 Aynı eser, bölüm VII, kısım II, bölüm iii, paragraf 18; çevrimiçi olarak şu adreste mevcuttur: **http://oll.libertyfund.org/192/39125/909484** .

4. Smith 1776, kitap I, bölüm 2, paragraf 2; çevrimiçi olarak şu adreste mevcuttur: **http://oll.libertyfund.org/220/111839/2312795** .

5. Aynı eser, IV. kitap, 2. bölüm, 9. paragraf; çevrimiçi olarak şu adreste mevcuttur: **http://oll.libertyfund.org/220/111910/2313856** .

6. Aynı eser, IV. kitap, VIII. bölüm, 53. paragraf; çevrimiçi olarak şu adreste mevcuttur: **http://oll.libertyfund.org/200/111936/2316261** .

7. Aynı eser, kitap V, bölüm 1, paragraf 140 [OUP makale ii, paragraf 12]; çevrimiçi olarak şu adreste mevcuttur: **http://oll.libertyfund.org/200/111942/2316475** .

İlgili Girişler

Gary Becker

Friedrich Hayek

Jacob Viner

Avusturya Ekonomi Okulu

İlgili Bağlantılar

AdamSmithWorks , Adam Smith ile ilgili her şeye adanmış kardeş sitemizdir.

"Ticaret Yapan Bir Hayvan", Adam Smith'in hayatı ve mirası üzerine hazırladığımız beş bölümlük özgün video serimiz.

Vernon Smith ve James Otteson, Adam Smith hakkında , EconTalk podcast'inde, 6 Nisan 2015.

Vernon Smith, Adam Smith ve İnsan Girişimciliği üzerine , EconTalk podcast yayını, 7 Kasım 2014.

Russ Roberts ve Michael Munger, Adam Smith'in Hayatınızı Nasıl Değiştirebileceği üzerine , EconTalk podcast'inde, 13 Ekim 2014.

Dennis Rasmussn, Hume ve Smith ile *"Kafir ve Profesör"* üzerine , EconTalk podcast'inde, 6 Kasım 2017.

James Otteson'ın Adam Smith hakkındaki görüşleri , EconTalk podcast'inde, 27 Haziran 2011.

Nicholas Phillipson'ın Adam Smith hakkındaki görüşleri , EconTalk podcast'inde, 22 Kasım 2010.

Dan Klein, EconTalk podcast serisi olan ***"Ahlaki Duygular Teorisi" üzerine görüşlerini paylaşıyor.***

Sam Fleischacker, **Ekonomi ve Sıradan İnsan: Adam Smith'i Yeniden Okumak** , Econlib, 2 Ekim 2004.

Pedro Schwartz, **Hume, Smith…ve Darwin** , Econlib'de, 2 Aralık 2019.

Russ Roberts, **Smith Dersleri: Adam ve Vernon'dan Öğrendiklerim** , EconTalk Ek Bölümü, 21 Kasım 2014.

Erik Matson, **Adam Smith'in Kapitalizm ve Ortak İyilik Üzerine Görüşleri** , Econlib, 7 Aralık 2020.

Caroline Breashears, **Adam Smith, Ayn Rand ve Hikayelerin Gücü** , Econlib, 2 Mart 2020.

Vernon Smith ve Sam Fleischacker, " **Adam Smith Benim İçin Ne Anlama Geliyor?",** Özgürlük Konuları sempozyumu kapsamında Online Özgürlük Kütüphanesi'nde.

Henry C. Clark (ed), ***Ticaret, Kültür ve Özgürlük: Adam Smith Öncesi Kapitalizm Üzerine Okumalar*** .

Özgürlük Kütüphanesi Çevrimiçi Kütüphanesi'ndeki İskoç **Aydınlanma Koleksiyonu .**